

**ADVIES VOOR RICHTLIJNEN VOOR HET MILIEUEFFECTRAPPORT
UITBREIDING VARKENSHOUDERIJ VAN GISBERGEN
TE HOOGHE MIERDE**

27 AUGUSTUS 2001

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	1
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING	2
3.1 Probleemstelling.....	2
3.2 Doel.....	3
3.3 Besluitvorming.....	3
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	4
4.1 Algemeen	4
4.2 Alternatieven	5
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN	5
5.1 Bodem en Water.....	6
5.2 Lucht.....	7
5.3 Levende natuur	7
5.4 Landschap.....	7
5.5 Verkeer	7
5.6 Geluid.....	8
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN	8
7. LEEMTEN IN INFORMATIE	8
8. EVALUATIEPROGRAMMA.....	9
9. VORM EN PRESENTATIE.....	9
10. SAMENVATTING VAN HET MER.....	9

1. INLEIDING

De heer Van Gisbergen te Hooge Mierde heeft het voornemen om zijn bestaande varkenshouderij bedrijf uit te breiden en te wijzigen. Naast aanpassing van de bedrijfsvoering zal er nieuwbouw plaatsvinden voor de huisvesting van 1120 zeugen en 4600 gespeende biggen. Op basis van het aantal zeugenplaatsen is het initiatief m.e.r.-plichtig.

Bij brief van 7 juni 2001 is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) door de gemeente Reusel-De Mierden in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in het Kempisch Contact op 20 juni 2001².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

Bij het bevoegd gezag is één inspraakreactie⁴ binnengekomen waarmee in dit advies is rekening gehouden.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

In het MER moet aan de volgende punten in het bijzonder aandacht worden besteed:

Alternatieve stalsystemen

In het MER dienen de volgende stalsystemen met elkaar vergeleken te worden:

- 1) het stalsysteem zoals opgenomen in de startnotitie;
- 2) een stalsysteem dat voldoet aan de eisen van de in voorbereiding zijnde AMvB Huisvesting;
- 3) een stalsysteem dat aangemerkt kan worden als een meest milieuvriendelijk stalsysteem.

Ammoniak en ammonium

Per uitgewerkt alternatief dient er aangegeven te worden wat de totale ammoniak- en ammoniumuitstoot zal zijn. Duidelijk moet worden met welke maatregelen de ammoniak- en ammoniumuitstoot beperkt kan worden en hoe effectief die maatregelen zijn.

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Zie bijlage 4.

Geur

Per alternatief moet er een adequaat beeld gegeven worden van de geursituatie en tevens dient per alternatief beschreven te worden of en hoe de geurprestatie verbeterd kan worden.

Samenvatting

Het MER dient te worden voorzien van een samenvatting die naast een publieksfunctie vooral valt te gebruiken voor de bestuurlijke besluitvorming. Hierin moeten de belangrijkste milieugevolgen per alternatief worden weergegeven, alsmede de maatregelen om die milieugevolgen te minimaliseren en de effectiviteit van de maatregelen. Het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) dient in de samenvatting te worden weergegeven, evenals het voorkeursalternatief. De verschillen tussen het MMA en het voorkeursalternatief moeten daarbij duidelijk naar voren worden gebracht.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Probleemstelling

In de probleemstelling moet worden beschreven voor welke (bestaande en/of toekomstige) knelpunten het voornemen een oplossing moet bieden. De startnotitie meldt de volgende aanleiding voor het voornemen: *"Gelet op de ontwikkelingen in de varkenshouderij is het om zowel bedrijfstechnische als bedrijfs-economische redenen gewenst het bedrijf verder te ontwikkelen."*

De algemene probleemstelling dient in het MER uitgewerkt te worden in concrete problemen. Op basis van de startnotitie en naar aanleiding van het locatiebezoek geeft de Commissie de volgende suggesties mee:

- alle dieren zijn thans gehuisvest in traditionele stallen en er wordt op dit moment niet wordt voldaan aan de toekomstige welzijnsregels;
- door de nabije ligging van woningen (Categorie III-woningen⁵ binnen 50 meter) is in de huidige situatie sprake van een overbelaste geursituatie;
- voor wat betreft de ammoniakemissie dient geanticipeerd te worden op toekomstige wetgeving;
- bedrijfseconomische redenen gericht op de continuïteit van het bedrijf.

⁵ Categorie-III-woningen = burgerwoningen in het landelijk gebied.

3.2 Doel

De startnotitie geeft aan dat de doelstelling van het bedrijf is om met het voornemen te komen tot een maatschappelijk verantwoorde bedrijfsopzet, waarbij de continuïteit gewaarborgd is.

In het MER zal deze doelstelling uitgewerkt moeten worden naar concrete toetsingscriteria waaraan het voornemen moet gaan voldoen. Tenminste zal moeten worden voldaan aan vigerende wet- en regelgeving.

3.3 Besluitvorming

Kort moet worden aangegeven welke randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, grenswaarden emissies e.d.) gelden bij dit voornemen. Hierbij dient te worden verwezen naar de beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd. De startnotitie geeft hiervoor in paragraaf 1.5 reeds een voorzet.

In aanvulling daarop dient in het MER ingegaan te worden op reeds vigerend beleid op het gebied van soortenbescherming op basis van de Natuurbeschermingswet buiten de Speciale Beschermingszones. De startnotitie gaat namelijk uitsluitend in op de gebiedsbescherming binnen Speciale Beschermingszones, terwijl de soortenbescherming ook daarbuiten van toepassing is.

In het MER dient ook aangegeven te worden of er in (de omgeving van) het studiegebied gebieden liggen, die op grond van milieuaspecten een speciale status in het beleid hebben of krijgen, zoals de kern- en ontwikkelingsgebieden van de Ecologische hoofdstructuur (EHS) en ecologische verbindingsszones. Uit de informatie in de startnotitie maakt de Commissie op dat het bedrijf niet gelegen is in een kern- of ontwikkelingsgebied van de EHS, maar wel in de directe nabijheid daarvan. Dit betekent dat nagegaan dient te worden of het voornemen effecten heeft op deze gebieden (de zogenaamde externe werking) en daarbij dienen de volgende stappen te worden doorlopen:

- 1) Nagegaan dient te worden of het voornemen wezenlijke waarden van het gebied aantast;
- 2) Indien dit het geval is, of er alternatieven (incl. mitigerende maatregelen) voor handen zijn die geen aantasting geven;
- 3) Indien er geen alternatieven voorhanden, die geen aantasting geven, dient aangetoond dat er een zwaarwegend maatschappelijk belang is, dat noodzaakt tot het voornemen.
- 4) Indien er een zwaarwegend belang is, het treffen van compenserende maatregelen.

De provincie Noord Brabant heeft de EHS aangevuld met een provinciale Groen Hoofdstructuur (GHS). Aangegeven dient te worden op welke wijze de beschermingsformules van de EHS ook van toepassing zijn op de provinciale GHS. De consequenties hiervan voor de ontwikkeling van alternatieven moeten worden aangegeven.

Daarnaast dient ingegaan te worden op mogelijke consequenties vanwege in voorbereiding zijnde wet- en regelgeving, waaronder:

- de Reconstructiewet;
- de AMvB Huisvesting;

- het ontwerp-Streekplan Noord-Brabant;
- de wet Stankemissie Veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden

Tevens moet beschreven worden welke maatstaven voor de afweging van alternatieven (bijvoorbeeld grens- en streefwaarden) aan het milieubeleid ontleend zoals voor geur en ammoniak, te weten de interimwet Ammoniak en Veehouderij en de normen vermeld in de bijlage 4 van de Uitvoeringsregeling Ammoniak en Veehouderij, alsmede de Richtlijn Veehouderij en Stankhinder 1996 inclusief de jurisprudentie.

Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor het verlenen van een milieuvergunning door de gemeente Reusel-De Mierden. Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. De keuze van de alternatieven moet worden gemotiveerd. In het MER zijn vooral de milieuargumenten voor deze keuze van belang. Voor onderlinge vergelijking moeten de milieueffecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven. Beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) is verplicht.

Als de activiteit effecten heeft in één of meerdere gevoelige gebieden zoals aangeduid in het Structuurschema Groene Ruimte⁶, dan geldt het compensatiebeginsel.

⁶ PKB deel 4, blz. 64.

4.2 Alternatieven

De startnotitie beschrijft de voorgestane nieuwe bedrijfsopzet op basis van Groen Label, gebaseerd op de mogelijkheden anno 1999 ten tijde van de vergunningaanvraag. In de afgelopen jaren zijn systemen ontwikkeld die emissiearmere zijn, beter implementeerbaar en goedkoper.

De Commissie adviseert derhalve om in het MER verschillende alternatieven uit te werken en met elkaar te vergelijken, namelijk:

- 1) De voorgenomen activiteit zoals beschreven in de startnotitie. De Commissie wijst erop dat de gehanteerde emissiefactor van dit stalsysteem dient te corresponderen met het oppervlak per big;
- 2) Een alternatief dat voldoet aan de in voorbereiding zijnde AMvB Huisvesting;
- 3) Een meest milieuvriendelijk alternatief (MMA).

In een MER dient altijd een meest milieuvriendelijk alternatief te worden beschreven. Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) moet:

- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden/technieken ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
- binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

Bij de ontwikkeling van het MMA adviseert de Commissie aandacht te besteden aan de mogelijkheden voor:

- maximale reductie van de ammoniakuitstoot;
- maximale reductie van de geurhinder;
- energiebesparing en gebruikmaking van duurzame energie;
- optimaal dierenwelzijn;
- optimale landschappelijke inpassing;
- varianten in bedrijfsvoering, zoals gebruik van droogvoer of gesloten opslag van gefermenteerde, vloeibare bijproducten;
- aanvullende mitigerende maatregelen, zoals verhogen of verleggen van emissiepunten, centrale afzuiging en luchtbehandeling;
- mestbe- en/of verwerking.

5. **BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN**

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten.

Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten. Hierbij kan worden gedacht aan uitbreiding van andere varkenshouderijen in de nabije omgeving. Als niet zeker is of bepaalde ingrijpende activiteiten zullen doorgaan of niet, dan kunnen hiervoor verschillende scenario's worden gebruikt.

Het studiegebied moet op kaart worden aangegeven en omvat de locatie en haar omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieuaspect (lucht, bodem, water, enz.) kan de omvang van het studiegebied verschillen. Tevens moet op kaart een overzicht worden gegeven van de in het studiegebied gelegen gevoelige gebieden en objecten zoals de EHS en de GHS.

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet, waar nodig, de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- naast negatieve effecten moet ook aan positieve effecten aandacht worden besteed
- expliciet dient te worden ingegaan op cumulatie van ammoniakuitstoot, geureffecten en van grondwatergebruik;
- bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten moet een betrouwbaarheidsanalyse worden uitgevoerd of een 'worst case scenario' worden gebruikt;
- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- vooral aandacht moet besteed worden aan die effecten die per alternatief verschillen of die welke de gestelde normen (bijna) overschrijden;
- minder gangbare voorspellingsmethoden moeten worden gemotiveerd.

5.1 Bodem en Water

Besteed aandacht aan:

- Eventuele lozingen van afvalwater en de gevolgen daarvan voor de kwaliteit van het oppervlaktewater;
- De toename van grondwateronttrekking (kwantitatief) en de gevolgen hiervan op het watersysteem;
- Mogelijke gevolgen voor de bodem (verzuring, eutrofiëring).

5.2 Lucht

Beschrijf :

- de huidige en te verwachten luchtkwaliteit op leefniveau voor wat betreft stank; daarbij gaat het zowel om de stankemissie uit stallen en opslag als om de stank ten gevolge van het op het land brengen van mest. Ga in op de invloed van de aard en samenstelling van het veevoer op de stank;
- de stankgevoelige objecten en gebieden en het verwachte aantal gehinderden;
- de reeds aanwezige achtergrondconcentraties van ammoniak en ammonium;
- de toekomstige uitstoot van ammoniak en ammonium;
- de piekmomenten en -niveaus van geurhinder die per etmaal zullen optreden.

Het huidige toetsingskader is gebaseerd op verhoudingsgetallen tussen de verschillende diercategorieën, waarbij de geurhinder wordt uitgedrukt in mestvarkenseenheden (m.v.e.'s). Recent onderzoek heeft duidelijk gemaakt dat de verhoudingsgetallen tussen diercategorieën, indien uitgedrukt in gemeten geuremissies, anders liggen dan tot nu toe werd aangenomen. Met name de geuremissie van de diercategorieën zeugen en opfokbiggen ligt in verhouding tot vleesvarkens hoger dan eerder werd aangenomen in de richtlijn. Geadviseerd wordt om bij de beoordeling van de geurbelasting rekening te houden met deze nieuwe inzichten. Geurhinder kan met name optreden door tijdelijke piekbelastingen. Het optreden van pieken in de geuremissies is mede afhankelijk van de bedrijfsinrichting en de bedrijfsvoering. Zo is bekend dat in een stalsysteem met spoelgoten tijdens het spoelen forse geuremissies kunnen ontstaan die ver boven het gemiddelde dagelijkse niveau uitstijgen. Geadviseerd wordt om bij de beoordeling van de alternatieven aandacht te besteden aan de mogelijkheid van het optreden van dergelijke piekbelastingen.

5.3 Levende natuur

Beschrijf de gevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven op het in stand houden van soorten die bescherming genieten op basis van de Natuurbeschermingswet.

5.4 Landschap

Geef een beeld van de inpasbaarheid in het bestaande landschap door de vormgeving van gebouwen en erfbeplanting. Maak daarbij gebruik van tekeningen en beeldsimulaties.

5.5 Verkeer

Beschrijf op welke wegen er sprake zal zijn van een verandering van de verkeersintensiteit en welke gevolgen dit heeft voor aan deze wegen gelegen woningen voor wat betreft geluid, trillingen en verkeersveiligheid. De informatie kan uit de startnotitie worden overgenomen.

5.6 Geluid

Beschrijf in globale zin de huidige en toekomstige geluidsuitstraling van de inrichting voor zowel de dagperiode, de avondperiode als de nachtperiode. Beschrijf deze voor zowel een representatieve bedrijfssituatie als voor incidentele bedrijfssituaties, zoals storingen. Geef aan hoe vaak deze laatste zich voor zal kunnen doen. Beschrijf in welke mate de geluidemissies verstoring kunnen veroorzaken, vooral waar de emissies boven de achtergrondniveaus (kunnen) uitkomen.

6. VERGELIJING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie(s) worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieuinformatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

De gemeente Reusel-De Mierden moet bij het besluit over de vergunningaanvraag aangeven of en zo nodig op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken om indien noodzakelijk aanvullende mitigerende maatregelen te treffen.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het MMA en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.